

• FØROYA • SOCIAL-DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRÓÐURSKAPUR

Nr. 36.

Lýsingarprísur fyri þetta teglu: 30 øyr. á forsiðuni,
20 øyr. á 3. og 4. síðu. Við stórrí lýsingum fæst
avsláttur í prísinum.

Tírsdag hin 6. septembir 1932.

Kostar kr. 1,50 fjórðingsárið + Porto. Blaðið
verður bílagt á posthúsinum, brævasvarstodum
og skrivstovuni. Telf. 143.

6. árg.

Samvinnuleiðin.

II.

Eitt gamalt orðatak sigur: ein er sum eingin, tveir sum tiggju. Tað er hollur vísdómur í orð-tøkum, ið eru spottin og skapað av lívsins aldargömlu royndum. Í hesum orðtaki goymist hin royndi sannleikin um, hvussu orkuleysur tann einstaki stendur, meðan tveir, ið taka saman, fáa risakreftir.

Føroyingar hava í stórum muni kent og kenna tessverri framvegis sviðan av at standa ikki bert hvør sær, men oftast í andróðri hvør móti øðrum. Hesin andróður er ikki einans til stóran skaða fyri einstaklingin sum fyri flokkinn og landið í síni heild, men hann er í lyndi ljótur, tí hann botnar í øvund og ikki — í hvussu er sjáldan — í tí, sum Eingilskmaðurin rópar »the struggle for the life», sum menn kunnu skilja kann koma at gera seg galdandi eisini har bardagurin fyri lívinum »moral» og »etisk» ikki eigir heimarett.

Hesin andróður, sundurlyndi og tvídráttur eru ónoslig, sum tey háttá sær í tí dagliga lívinum viðvíkjandi reimum heima-viðurskiptum, men tvisfalt ógðósligt kenst tað einum, tá tað sama lyndisbreyt kemur fram millum landsmenn í teirra viðurskiptum við útlendið, tí her verður tað einans útlendið, ið fær »profilin» og vit tapid.

Tað er sagt, at tað er eins illt at leggja burtur gamlan vana og spiltan hugsunnarhátt, og tað er at týna hin kraftspillandi dáa og arva úr í og fyri seg góðari fruktbarari jorð. Men arvin og dái kunnu verða týnd, tá ið menn taka sær um reiggj.

Fara vit at rokna eftir, hvussu stórt tapid er hjá okkum av tí, at vit t. d. ikki hava dugað at staðið fylktir, tá ið hovuðsframleiðslu-»produkte» okkara, fiskurin, verður selt, verður úrslitið ikki lystiligt. Tað sundurlyndi og tað óskil, her hevur rátt, hevur notið og sviðið dyggari, enn vit orkaðu at bera — og eru vit tí í dag við at vera at ormindahúsi.

Meðan vit hava staðið skiltir og beinleiðis telva hvør móti øðrum, hava útlendingar dugað at drigið eina línu og tvingað fiskaprísinn á botn her heima, hóast útsoluprísurin fyri fisk okkara til brúkararnar er — at taka eftir tí, menn halda seg at vera komnir eftir — eins ella at kalla eins høgur, og hann var, tá ið fiskidriftin lenti seg væl hjá okkum.

Soleiðis státt kemst tað hvørjum manni greitt, at nú er í efsti stund at taka sær um reiggj.

Menn megna lata gamlan vana og hugsunnarhátt fara.

Skal betur skil koma á hjá okkum, tykist mær og mongum, at samvinnuleiðin er einasti vegurin at ganga. Samvinna millum fiskimenn, arbeiðsmenn og útgerðamenn, soleiðis, at teir koma at standa yvir fyri útlandinum sum ein heild, ein kraft, stuðlað av landinum: lottingi, statí og peningastodnum.

Fyrsta takið á hesi leið verður, at menn vinna yvir sær sjálvum, so at fiskimannsins, arbeiðarans og útgerðamannsins umboðsmenn sessast sum likamenn lið um lið og lata gamalt fara fyri at fáa, um eg so má siga, eina bróðurskipan í lag, og verður tá orðfelli í sagani, at »best veita frændir saman», satt hjá okkum.

Næsta takið verður, at henda samskipan fær sín neyðturviliga fíggarliga stuðul. Her verður so uppgáva landsins og peninga-stoðanna at leggja baktí.

Viðurskiptini hava háttáð seg so hørð og beisk hjá okkum tey seinastu árin, at tað skuldi ikki verið óhugsandi, at menn vóru innstillaðir at ganga semingar- og samvinnuleiðina. Mangt ber at tí borði, at so er. Orka vit at taka hitt fyrsta takið, verður at vóna, at bresturinn ikki kemur at liggja hjá Føroya valdu álitismonnum. Tað skal viðgangast, at uppgáva tingsins ikki verður vaksen langt út um, hvatíð tingið evnaði, tá ið tað helt seg einans skylda at viðgera smærri málum, sum at ráðgeva í ymsum lóg-broytingum og veita smáar studningar til lendingar, brýr, vegastubbar o. s. fr. At so er, sýna mál, sum í ár eru lögð á tingborði.

Umframt ymisk stórmál, ið eru gomul á tingi, kunnu nevast:

- 1) Stovnan av einum nýggjum banka.
- 2) At útvega 800.000 kr. sum lán til vinnulív okkara.
- 3) At umleggja oljuhandilin við at leggja oljutankar heima hjá okkum.
- 4) At veita munagóðan studning til eitt regluligt skipasamband við hovuðsmarknað okkara, Spanialand o. s. fr.

Oll hesu mál eru neyðsynjar-mál og eiga at fremjast.

Menn vónandi veksur mátturin við uppgávu.

P. D.

Den tyske Rigsdags Aabning.

Hindenburg tillader Rigsdagens Oplosning.

Alle Partier med Undtagelse af Tysknationalen protesterer mod Rigspræsidenten og v. Papen.

Prøjsens Landdag vedtager et Mistillidsvotum til v. Papen.

(Fra vor Korrespondent).

Berlin.

Ingen Sinde er en Parlementsperiode i Tyskland begyndt saa tragisk som denne Gang. Tusind Parlamentarikere valgt af det tyske Folk var samlet i Rigsdag og Landdag, og begge Steder er der et overvældende Flertal mod den siddende Junkerregering og den af denne udnævnte kommissariske prøjsiske Regering, men man saa det usædvanlige Syn, at ikke et eneste Medlem af de to Regeringer var modt i de to lovgivende Forsamlinger. Deres Pladser stod tomme.

I Stedet for at møde i Rigsdag og Landdag var tre af Rigsregeringens ledende Mænd, Rigskansler von Papen, Indenrigsminister von Gayl og Rigs-værnsminister von Schleicher afrejst til Neudeck, hvor Hindenburg opholder sig. I Løbet af Eftermiddagen indløb der et Telegram fra Neudeck, der ganske kort meddelte, at Præsident Hindenburg havde givet det parlamentarisk set fri i Luftens svævende Kabinet Tilslutning til dets økonomiske og politiske Program, som blev udviklet af von Papen i Münster. Det meddeles tillige, at Hindenburg har givet v. Papen det begerede Oplosningsdekret, at anvende, hvis Rigsdagen stiller sig kontra ham.

»Vorwärts» erklærede i en Artikel dette Kabinet for at være i Strid med Forfatningen. I den Anledning modtog »Vorwärts» en Meddelelse fra den prøjsiske Indenrigsminister om, at Bladet var forbudt i tre Dage.

Det er Republikken Tyskland nu.

Hvorledes den spændende Dag forløb.

Ro og Stillehed. — Klara Zetkin aabner Rigsdagen med en lang Tale.

Berlin.

Intet af det, der var spaaet vilde ske, naar den nyligste Rigsdag og den prøjsiske Landdag holdt deres Moder, er sket. Der var spaaet en Hitlermarch mod Berlin, Spektakler i og uden for Rigsdag og Landdag, lidenskabelige Talere o. s. v. Det hele blev til intet. Aabningsmøde i Rigsdag og Landdag forløb saa roligt, at man ofte troede sig hensat til en Kirke og ikke i et Par Forsamling, hvor Anskuelsen stod skarpt overfor hinanden. Kun et enkelt: Heil Hitler! lod i Rigsdagen, da Nazisten, den tidligere Flyve-officer Goering, med 367 Stemmer valgtes til Rigsdagens Præsident.

En Latterbølge gik gennem hele Plenarsalen, da en af Rigsdagsmændene — hvem det var kunde ikke høres — i det Øjeblik, Alderspræsidenten, den 76-aarige Klara Zetkin, overlod Præsidentpladsen til Goering, citerede det kendte Refrain fra »Kongressen danser»: Det sker kun een Gang, og aldrig mere.

Saa kom det Øjeblik, da Alderspræsidenten, den 76-aarige kommunistiske Rigsdagsmedlem Fru Klara Zetkin viste sig paa Præsidentstolen. Der gik Rygter om, at samtlige Nazister vilde forlade Salen, naar Fruen viste sig, men der skete intet. Der herskede dyb Stillehed. Støttet af to Sygeplejersker vaklede Klara Zetkin op til Præsidentstolen og tog Plads. Det var næsten tragisk at se denne i sin Ungdom saa sprudlende Agitator staa rystende og famlende paa Præsidentpladsen; man frygtede ligefrem for, at hun hvert Øjeblik skulde falde om. Men pludselig tog hun sig sammen, rejste sig og tog Ordet. I en fanatisk Tale jævnte hun det kapitalistiske Samfund og Papenregeringen med Jorden og spaaede en snarlig Indførelse af det kommunistiske Diktatur i Tyskland. I over en Time talte Klara Zetkin og hun lagde ikke Fingrene imellem overfor Magthaverne og Nazisterne. Det var en fysisk Kampdemonstration, hun udførte.

Mærkeligt var det, at Nazisterne, som en Flok artige Latin-skole drenge, paahørte den gamle Dames haanende Tale uden at kny det mindste.

Mødet aabnes.

Klokken tre ringede det sammen til Møde. Nazisterne marcherede ind som et Kompagni Rekrutter.

Landdagen vedtager et Mistillidsvotum.

Nazisterne angriber v. Papen voldsomt.

Berlin.

Samtidig med, at der var Møde i Rigsdagen, afholdt den prøjsiske Landdag Møde. Her var Billedet ganske det samme som i Rigsdagen.

Landdagens Præsident, Nazisten Kerll, indledede Debatten og kritiserede meget stærkt, at den nuværende prøjsiske Regering havde nægtet at møde og staa Landdagen til Regnskab for sine Handlinger.

Den socialdemokratiske Landdagsmand Jürgensen hævdede, at Nazisterne i Dag ikke skulde staa og kritisere von Papen, da det var paa Grund af et Brev

fra den nazistiske Landdagspræsident Kerll, at Papen havde afsat den lovlige prøjsiske Regering. Den nazistiske Fører Kuhe angreb meget voldsomt Regeringen Papen.

Landdagen vedtog med alle Stemmer mod de Tysknationalen et nationalsocialistisk Forslag, hvori Landdagen udtaler sin Misbilligelse af Rigskommissær von Papen. Med samme Flertal vedtoges et socialdemokratisk Forslag, hvori der stilles Krav om Ophævelse af Nødforordningen, om Indsættelse af en Rigskommissær og om en snarlig Afgørelse fra Rigsrettens Side.

Rúsdrekkamálið.

Kann ein góður fráhaldsmaður taka stoð fyri einkarsolu við rúsdrekka?

Á allan heimin hevur rúsdrekka lagt sína lívu hond. Einkil land er sloppið undan. Tað var ein tíð, at Indianarar vóru eitt undantak, men tá ið hin hvíti maðurin kom sum ein oyðandi ránskröppur lagar, fylgdi eldvatnið honum, og eldvatnið fór so fram har, at av tí stórka blomstrandi fólkinum, Indianarum, er nú bert ein kúgað, lívsvikna leivd eftir.

Soleiðis státt er tað væl skiljandi, at fráhaldsmálið er komið at standa eina fremst í starvinum at dugna og gagna landi og fólki.

Menn hvørjar eru leiðirnar?

Eg hugsi, at eingin er ósamdur um, at hin »ideellasta» leiðin er at fáa menniskjuni við egnum frum vilja at lata vera at »drekk». Eitt ágrýtið fráhalds-arbeiði vil tí undir øllum viðurskiptum vera hovudsakfrátt til at gera eitt fólk edrúgt. Men tað kann ikki noklast, at lívið og royndir hava lært okkum, at sjávt hitt ágrýtnasta fráhalds-arbeiði orkar ikki einasamt at frígera landið frá rúsdrekka-ólukkuni. Menn hava tí skotið til og roynt at gingið aðrar leiðir við.

Tann »edrugilgeitskommisjón», ið tingið setti í fjór, hevur soleiðis skotið uppá ymsar leiðir at ganga.

Eg vil í seinri greinum koma nærri inn á millumtingenevndarátlitið og tess ymsu uppskott, men í hesi grein bert nerta við einsolu av rúsdrekka sum ein veg til minkan av rúsdrekkanum.

Tá ið ikki er talan um forboð, verður einans at hugsa um, hvør leiðin hevur møguligeika til størstu minkan av rúsdrekkanýtsluni.

Her havi eg sum fráhaldsmaður hildið uppá einkarsolu við rúsdrekka sum ta farbarastu leiðina, tó at merkja, tá eitt ágrýtið fráhalds-arbeiði verður undantikið.

Vansin, ið nú er við rúsdrekka-lógini, ið nú er í gildi, er, at brennivínið kann fást nær og hvarðani ein vil, at prísimir eru so lágir, at menn uttan víðari kunnu bestilla stórar nøgdir